

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2002 M. BIRŽELIO 4 D. NUTARIMO NR. 821 „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS AKCIZŲ ĮSTATYMO ĮGYVENDINIMO“ PAKEITIMO PROJEKTO (TOLIAU – NUTARIMO NR. 821 PROJEKTAS) IR LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2004 M. BALANDŽIO 16 D. NUTARIMO NR. 442 „DĖL PRIDĖTINĖS VERTĖS MOKESČIO IR AKCIZŲ TAIKymo PREKĖMS IR PASLAUGOMS, SKIRTOMS DIPLOMATINĖMS ATSTOVYBĖMS, KONSULINĖMS ĮSTAIGOMS, TARPTAUTINĖMS ORGANIZACIJOMS, ŠIAURĖS ATLANTO SUTARTIES ORGANIZACIJOS ŠALIŲ KARIUOMENIŲ VIENETAMS, EUROPOS SĄJUNGOS VALSTYBIŲ NARIŲ GINKLUOTOSIOMS PAJĖGOMS, EUROPOS SĄJUNGOS INSTITUCIJOMS, ĮSTAIGOMS, AGENTŪROMS IR EUROPOS INVESTICIJŲ BANKUI“ PAKEITIMO PROJEKTO (TOLIAU – NUTARIMO NR. 442 PROJEKTAS) DERINIMO PAŽYMA

Institucijos pavadinimas, rašto data ir numeris	Pastabos ir pasiūlymai	Žyma apie nepriimtas (nurodyti motyvus) pastabas ir pasiūlymus
Dėl Nutarimo Nr. 821 projekto		
Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija 2025-11-10 Nr. 2T-1196	1. Siūlytina lydimajame medžiagoje pagrįsti, dėl kokių priežasčių nealkoholiniams saldintiems gėrimams (toliau – saldinti gėrimai) neturėtų būti taikomos Įrodymų, kad akcizais apmokestinamos prekės prarastos dėl nenugalimos jėgos (<i>force majeure</i>) aplinkybių, negrįžtamai prarastos ar visiškai sunaikintos, pateikimo tvarkos aprašo (toliau – Aprašas) 3-6 p. nuostatos (žr. Nutarimo Nr. 821 projekte dėstomą Aprašo 6 ¹ p.), atskleidžiant jų administravimo specifiškumą.	<i>Įvertinta</i> Pagal 2025 m. birželio 17 d. priimto Lietuvos Respublikos akcizų įstatymo Nr. IX-569 1, 2, 3 straipsnių pakeitimo ir II skyriaus papildymo devintuoju skirsniu įstatymo Nr. XV-286 (toliau – Pakeitimo įstatymas) 4 straipsniu papildyto Lietuvos Respublikos akcizų įstatymo 77 straipsnio 2 dalį, Lietuvos Respublikos Vyriausybė įgaliota nustatyti saldintų gėrimų praradimo pripažinimo tvarką tik dėl <i>force majeure</i> aplinkybių. Dėl kitokių praradimų Pakeitimo įstatymo 4 straipsnyje dėstomoje Lietuvos Respublikos akcizų įstatymo 77 straipsnio 2 dalyje tiesiogiai nurodyta, kad „Akcizai neskaičiuojami arba sumokėti akcizai grąžinami už dėl nuo asmens nepriklausančių priežasčių (prekių sunaikinimo dėl realizacijos terminų pasibaigimo, nusikalstamos trečiųjų asmenų veikos ir kt.) negrįžtamai prarastus ar visiškai sunaikintus saldintus gėrimus, jeigu asmuo gali pateikti tai patvirtinančius dokumentus.“ Atsižvelgiant į tai, dėl kitokių praradimų (negrįžtamo praradimo ar visiško sunaikinimo) Aprašas saldintiems gėrimams netaikomas visa apimtimi. Be to, patikslinus Nutarimo Nr. 821 projektą, kad saldintiems gėrimams bus taikoma bendra pripažinimo prarastomis dėl nenugalimos jėgos (<i>force majeure</i>) aplinkybių tvarka kaip ir kitoms akcizais apmokestinamoms prekėms, kitos pastabos dėl Nutarimo Nr. 821 projekto nebeaktualios.
Dėl Nutarimo Nr. 442 projekto		
	<u>12. Dėl Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatyme (toliau – PVMI), Lietuvos Respublikos akcizų įstatyme (toliau – AI) ir Nutarime Nr. 442 nustatyto teisinio reguliavimo tobulinimo gairių:</u>	

	<p>12.1. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad AĮ 19 str. 2 d., kuria vadovaujasi priimant Nutarimą Nr. 442, nurodyta, kad „Vyriausybė ar jos įgaliota institucija nustato šio straipsnio 1 dalies 2, 3, 5, 6, 7, 8 ir 9 punktuose nurodytų akcizų lengvatų taikymo tvarką“. Taisyklių 1 p. minimi tik Akcizų įstatymo 19 str. 1 dalies 2, 3, 6, 7, 8 ir 9 p., tačiau kažkodėl neminimas 5 p. Ar Taisyklės neturėtų reglamentuoti tvarkos, taikomos PVM ir akcizų lengvatos prekėms, tiekiamoms kaip atsargos laivams ir (arba) orlaiviams, vežantiems keleivius ir (arba) krovinius tarptautiniais maršrutais? Galbūt tai jau reglamentuota kitu teisės aktu? Siūlytina šį aspektą paaiškinti lydimajame medžiagoje.</p> <p>12.2. Pastebėtina, kad mokesčių išimčių ir lengvatų teisinis reguliavimas pagal Konstitucinio Teismo jurisprudenciją turi būti įtvirtinamas įstatymo lygio teisės akte¹. Taip pat Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo (toliau – MAĮ) 4 str. 1 d. numatyta, kad mokesčio lengvatą ar lengvatas nustato tik atitinkamų mokesčių įstatymai, reglamentuojantys tų mokesčių apskaičiavimo tvarką. Atsižvelgiant į tai, galima daryti prielaidą, kad Taisyklių 3 p. bei Taisyklių priedu, kuriame pateikiamas prekių ir paslaugų, kurioms netaikoma pridėtinės vertės mokesčio lengvata, sąrašas (toliau – Sąrašas), yra nustatomos pridėtinės vertės mokesčio ir akcizų lengvatos netaikymo sąlygos, sukuriant su įstatyminiu teisiniu reguliavimu konkuruojantį teisinį reguliavimą, be kita ko, nepateikiant jokių kriterijų PVMĮ ir AĮ, kuriais vadovaudamasi Vyriausybė galėtų tvirtinti tokį Sąrašą ir nustatyti tokius lengvatų netaikymo atvejus. Be to, jeigu Sąrašo atsiradimo teisinis pagrindas yra PVMĮ 47 str. 1 d., ji taip pat turėtų būti nurodyta ir Nutarimo Nr. 442 preambulėje. Taip pat lieka neaišku, koku įstatyminiu pagrindu siūloma Taisyklių 3 p. papildyti atveju/sąlyga dėl akcizų lengvatos netaikymo nealkoholiniams saldintiems gėrimams. Pastebėtina, kad AĮ 19 str. 2 d., kuri yra Nutarimo Nr. 442 priėmimo teisinis pagrindas, paveda Vyriausybei nustatyti tam</p>	<p><i>Įvertinta</i> Akcizų įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 5 punkte nustatytos akcizų lengvatos prekėms, tiekiamoms kaip atsargos laivams ir (arba) orlaiviams, vežantiems keleivius ir (arba) krovinius tarptautiniais maršrutais, taikymo tvarka nustatyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gegužės 30 d. nutarimu Nr. 792 „Dėl Akcizų lengvatų taikymo, energinių produktų žymėjimo bei laivų ir orlaivių atsargų tiekimo taikant 0 procentų pridėtinės vertės mokesčio tarifą tvarkos aprašo patvirtinimo“.</p> <p><i>Įvertinta</i> Teikiamas Nutarimo Nr. 442 projektas yra <i>tikslinis</i>, siekiant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 16 d. nutarime Nr. 442 „Dėl pridėtinės vertės mokesčio ir akcizų taikymo prekėms ir paslaugoms, skirtoms diplomatinėms atstovybėms, konsulinėms įstaigoms, tarptautinėms organizacijoms, Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijos šalių kariuomenių vienetams, Europos Sąjungos valstybių narių ginkluotosioms pajėgoms, Europos Sąjungos institucijoms, įstaigoms, agentūroms ir Europos investicijų bankui“ (toliau – Nutarimas Nr. 442) suregulamentuoti akcizų lengvatos taikymą nuo 2026-01-01 akcizų objektu tapsiantiems saldintiems gėrimams. Juo siekiama nustatyti vienodą akcizų ir pridėtinės vertės mokesčio lengvatos taikymo tvarką saldintų gėrimų atžvilgiu, taip pat užtikrinant nuoseklų mokestinį reguliavimą ir praktinio taikymo paprastumą. Atsižvelgiant į pastabas dėl Akcizų įstatymo ir Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo tobulinimo, ateityje numatoma spręsti dėl atitinkamų įstatymų nuostatų tikslinimo.</p>
--	---	---

¹ Žr. Konstitucinio Teismo jurisprudenciją, pagal kurią tokie esminiai mokesčio elementai kaip mokesčio objektas, mokestinių santykių subjektai, jų teisės ir pareigos, mokesčio dydžiai (tarifai), mokėjimo terminai, **išimty**s ir **lengvatos**, baudos ir delspinigiai **turi būti nustatomi įstatymu** (žr. pvz., Konstitucinio Teismo 2020 m. lapkričio 3 d. nutarimą Nr. KT187-N15/2020).

<p>tikrų akcizų lengvatų taikymo tvarką (procedūrinės taisyklės), bet ne atvejus/sąlygas, kada tokia lengvata netaikoma. Tai laikytina įstatyminio reguliavimo dalyku. Be kita ko, nėra aišku, koku įstatyminiu pagrindu vadovaujantis Taisyklių 3 p. yra išskiriami tik Taisyklių 1.1 ir 1.3 p. nurodyti asmenys ir tik jiems nustatoma taisyklė, kad akcizai negražinami ir akcizų lengvata netaikoma tiesiogiai (t. y. iš esmės reikėtų, kad tik tokie asmenys už nurodytus produktus privalo sumokėti akcizus (kiti subjektai, nurodyti Taisyklių 1.2, 1.4-1.8 p. akcizus galėtų susigrąžinti). Tokiu teisiniu reguliavimu gali būti pažeidžiamas asmenų lygybės principas (žr. Konstitucinio Teismo jurisprudenciją²).</p> <p>Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, kaip neatitinkančiomis Konstitucinio Teismo jurisprudencijos ir MAĮ vertintinos ir kitos PVMĮ nuostatos, kuriomis Vyriausybei suteikiami įgaliojimai nustatyti mokesčio lengvatos taikymo apribojimus (o būtent: PVMĮ 36 str. 4 d.³, 40 str. 2 d.⁴, 47 str. 8 d.⁵). Taip pat darytina išvada, kad <u>atitinkamomis nuostatomis turėtų būti pildomas PVMĮ ir AI, arba, nesant PVMĮ ir AI aiškių Sąrašo tvirtinimo ir akcizų lengvatos netaikymo kriterijų, turėtų būti PVMĮ atsisakoma minėtų pavedimų Vyriausybei, kartu koreguojant ir atitinkamas Taisyklių nuostatas dėl Sąrašo nustatymo ir lengvatų netaikymo.</u></p> <p>12.3. Nutarimo Nr. 442 ir Taisyklių pavadinimuose ne pilnai atspindėti subjektai, kuriems taikomos PVM ir akcizų lengvatos: AI 19 str. 1 d. 7 p. bei PVMĮ 47 str. 9 d. minimos ne tik tarptautinės organizacijos bet ir jų atstovybės, taip pat be Šiaurės Atlanto sutarties organizacijos šalių kariuomenių vienetų minimi ir juos lydintys civiliai darbuotojai; PVMĮ 36 str. 2¹ d. bei 47 str. 7¹ d. minimi ir kiti subjektai – Europos Komisijos arba Europos Sąjungos institucijų įsteigtos įstaigos, agentūros. Atsižvelgiant į tai, siūlytina tikslinti tiek</p>	<p><i>Ivertinta</i></p> <p>Teikiamas Nutarimo Nr. 442 projektas yra <i>tikslinis</i>, siekiant Nutarime Nr. 442 suregulamentuoti akcizų lengvatos taikymą nuo 2026-01-01 akcizų objektu tapsiantiems saldinčioms gėrimams</p> <p>Kartu pažymime, kad, atsižvelgiant į pateiktas pastabas, ateityje numatoma peržiūrėti Nutarimo Nr. 442 ir šiuo nutarimu patvirtintų Pridėtinės vertės mokesčio ir akcizų taikymo prekėms ir paslaugoms, skirtoms diplomatinėms atstovybėms, konsulinėms įstaigoms, tarptautinėms organizacijoms, Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijos šalių</p>
--	---

² Konstitucijos 29 str. įtvirtintas asmenų lygiateisiškumo principas suponuoja pareigą įstatymų leidėjui nustatyti vienodą (nediferencijuotą) teisinį reguliavimą tam tikrų asmenų kategorijų, esančių vienodoje padėtyje, atžvilgiu, kai tarp tų asmenų kategorijų nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas jų traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2013 m. vasario 22 d., 2015 m. vasario 6 d., 2022 m. birželio 17 d. nutarimai).

³ Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija turi teisę nustatyti šioje dalyje nurodytos lengvatos taikymo **apribojimus**.

⁴ Konkrečias šio straipsnio 1 dalies 1–23 ir 25 punktų nuostatų taikymo sąlygas, tvarką ir **apribojimus** nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija.

⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija turi teisę nustatyti šioje dalyje nurodytos lengvatos taikymo **apribojimus**.

	<p>Nutarimo Nr. 442, tiek Taisyklių pavadinimą, įvertinant galimybę jį suformuluoti lakoniškiau ir labiau apibendrintai, apimant visus minėtuose PVMĮ ir AĮ straipsniuose nurodytus subjektus, visų jų nevardijant. Taip pat pastebėtina, kad būtų tikslinga Taisyklių 1 p. atskleisti formuluotės „Europos Sąjungos įstaigoms“ turinį, nurodant, kokie subjektai patenka į šią formuluotę.</p>	<p>kariuomenių vienetams, Europos Sąjungos valstybių narių ginkluotosioms pajėgoms ir Europos Sąjungos įstaigoms, taisyklių pavadinimą.</p>
--	--	---